

RYSZARD CHRUŚCIAK

Najnowsze propozycje zmian w Konstytucji RP

Latest proposals of changes in the Republic of Poland Constitution

WPROWADZENIE

Dotyychczasowy przebieg rozpoczętej jesienią 2011 r. VII kadencji Sejmu cechuje się brakiem formalnych inicjatyw ustawodawczych, których przedmiotem byłyby zmiany w obowiązującej Konstytucji RP z 1997 r.¹

Można też uznać, że ze strony podmiotów dysponujących prawem inicjatywy ustawodawczej w zakresie wniesienia projektu zmian w ustawie zasadniczej nie ma zapowiedzi świadczących o przygotowywaniu czy choćby planowaniu prac nad tego rodzaju inicjatywami. Nie oznacza to oczywiście wykluczenia możliwości pojawienia się projektów nowelizacji Konstytucji RP. Projekty takie mogą się bowiem narodzić, nawet jeśli nie były wcześniej planowane czy przygotowywane. Nie można również wykluczyć, że inicjatywa zmiany ustawy zasadniczej zostaje niejako wymuszona, mimo że pierwotnie nie była przewidywana.²

¹ Jest to sytuacja odmienna od praktyki poprzedniej – VI kadencji (2007–2011), kiedy to w jej początkowym okresie (2008–2009) wniesiono 4 projekty zmian w Konstytucji RP. W całej kadencji do Sejmu wpłynęło 7 projektów nowelizacji obowiązującej ustawy zasadniczej. Ponadto przedstawione zostały stosunkowo liczne propozycje zmian wraz z propozycjami obejmującymi pełne teksty nowych konstytucji. Szerzej por. R. Chruściak, *Prace konstytucyjne w latach 2008–2011*, Warszawa 2013.

² Podczas pierwszego czytania rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Obrony Narodowej oraz niektórych innych ustaw (druk nr 1236) przedstawiciele w zasadzie wszystkich klubów poselskich, poza klubami koalicji rządowej, podnosili – choć z różną intensywnością – zarzut niekonstytucyjności przedłożonego projektu ustawy. W tej sytuacji przedstawiciel klubu Solidarna Polska poseł L. Dorn namawiał do „podjęcia dyskretnych konsultacji, czy zmiana konstytucji jest możliwa”, i do tego, aby obóz władzy rozpoczął „proces konsultacyjny, jeżeli chodzi o zmianę konstytucji”. Por. *Sprawozdanie stenograficzne z 38 posiedzenia Sejmu w dniu 17 kwietnia 2013 r.*, s. 109.

Brak w początkowym okresie VII kadencji Sejmu inicjatyw ustawodawczych, znajdujących wyraz w postaci formalnie wniesionych projektów, nie może być jednak utożsamiany z brakiem jakichkolwiek przedsięwzięć dotyczących zmian w Konstytucji RP. Wiosną 2013 r. widoczną aktywność przejawiają bowiem podmioty nieposiadające samodzielnej zdolności do formalnego wniesienia projektu zawierającego zmiany w obowiązującej ustawie zasadniczej. Chodzi w szczególności o polityków Solidarnej Polski Zbigniewa Ziobry oraz Ruchu Palikota.³

Ruch Palikota zapowiadał przygotowanie na początek maja projektu zmian w Konstytucji RP. W praktyce 3 maja 2013 r. miała miejsce tylko debata ekspertów⁴ poświęcona kwestii nowelizacji obowiązującej ustawy zasadniczej. W podsumowaniu tej debaty stwierdzono, iż „ustawę zasadniczą można zmienić, ale z umiarem”. Jako regulacje wymagające nowelizacji wskazano zwłaszcza dotyczący stosunków państwo–Kościół art. 25 oraz zawierający skargę konstytucyjną art. 79. Podważano także zasadność dalszego utrzymywania Senatu. Jeżeli chodzi o egzekutywę, to wskazywano na konieczność wzmocnienia Rady Ministrów i ograniczanie kompetencji i pozycji ustrojowej Prezydenta RP, zwłaszcza przez odejście od wyborów powszechnych. Dodano również, iż ewentualna zmiana Konstytucji RP powinna być związana z procesem redefiniowania Unii Europejskiej, który będzie trwać w najbliższych latach.⁵

Tak więc w wyniku debaty nie została przygotowana skonkretyzowana propozycja zmian. Trudno też przesądzić, czy propozycja taka zostanie przygotowana w najbliższym czasie.

Zdecydowanie dalej idące stanowisko w odniesieniu do kwestii nowelizacji obowiązującej ustawy zasadniczej zostało wyrażone przez Solidarną Polskę Zbigniewa Ziobry. Czołowi politycy tej partii politycznej 3 maja 2013 r. przedstawili publicznie dokument, który nosi tytuł „Nowa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej”.⁶

Z punktu widzenia zagadnienia projektów i propozycji wprowadzenia zmian w Konstytucji RP z 1997 r. dokument ten zasługuje na uwagę i analizę kluczowych rozwiązań w nim zawartych.

³ Klub Parlamentarny Ruchu Palikota liczy 40 posłów, a Klub Parlamentarny SP – 17 posłów.

⁴ W debacie uczestniczyli profesorowie: E. Łętowska, J. Hartman i R. Markowski.

⁵ Por. Podsumowanie debaty ekspertów: *Czy i jak zmieniać Konstytucję? – w 222 rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja*, www.ruchpolikora.org.pl/aktualności (2013/05–08). Por. również: *Konstytucja według Ziobry i Palikota*, „Rzeczpospolita”, 2–3 maja 2013, a także: E. Olczyk, *Pora na zmianę konstytucji*, „Rzeczpospolita”, 10 maja 2013.

⁶ Por. www.solidarna.org.pl.

PROPOZYCJA KONSTYTUCYJNA SOLIDARNEJ POLSKI ZBIGNIEWA ZIOBRY

Charakterystyka ogólna

Choć analizowana propozycja została określona jako „Nowa Konstytucja”, to trzeba uznać, iż jest to nazwa zdecydowanie na wyrost. Wynika to przede wszystkim z tego, że propozycja ta nie jest nową oryginalną koncepcją ustawy zasadniczej. Jest bowiem jedynie zbiorem zmian w poszczególnych przepisach Konstytucji RP z 1997 r. Najbardziej uderzającą cechą tej propozycji jest niemal pełne powtórzenie systematyki obowiązującej ustawy zasadniczej. Przede wszystkim powtórzona została bez zmian konstrukcja rozdziałów. W rozdziale II zachowana została konstrukcja podrozdziałów. To samo co do zasady dotyczy również podrozdziałów w rozdziale IV poświęconym parlamentowi, a także podrozdziałów w rozdziale VIII (sądy i trybunały). Nowy podrozdział dodano jedynie w rozdziale IX regulującym organy kontroli państwowej i ochrony prawa.

Bardzo istotną cechą analizowanej propozycji jest bardzo daleko idące powtórzenie konstrukcji, a także treści większości artykułów Konstytucji RP.

Należy dodać, iż propozycja Solidarnej Polski zawiera uzasadnienie, choć liczy ono tylko kilka stron. Uzasadnienie to rozpoczyna się od wskazania, że przygotowane zmiany mają przede wszystkim na celu:

- usprawnienie działania władzy wykonawczej przez wprowadzenie systemu prezydenckiego,
- zapewnienie równości wszystkich wobec prawa,
- zwiększenie wpływu obywateli na kształt prowadzonej polityki,
- zmniejszenie kosztów funkcjonowania państwa.

Propozycje zmian w Preambule i rozdziale I i II

Propozycja nie zawiera żadnych zmian w Preambule. Jeżeli chodzi o rozdział I, to zaproponowane zostały dwie zmiany. Są to zmiany dotyczące art. 10 i art. 18. Proponowaną nowelizację art. 10 należy uznać za jedną z najbardziej znaczących nowości w całej propozycji. Przedłożono następujące brzmienie:

Art. 10.1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.

2. Władzę ustawodawczą sprawuje Sejm, a za zgodą Sejmu również Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.

Tak więc z ust. 1 usunięte zostało określenie stanowiące o podziale władz. W ust. 2 widoczne są dwie zmiany. Pierwsza to zniesienie Senatu i powrót do

Sejmu jako jednoizbowego parlamentu. Zmiana druga to uznanie Prezydenta RP za organ władzy ustawodawczej, choć za zgodą Sejmu. Kwestia ta została podjęta także w uzasadnieniu, gdzie stwierdzono:

W nowym modelu Konstytucji proponowanym przez Solidarną Polskę władza ustawodawcza zostanie przekazana częściowo w ręce Prezydenta Rzeczypospolitej, który uzyska uprawnienie do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, chyba że Sejm sprzeciwi się przyjęciu danego aktu. W nowej Konstytucji Sejm nie będzie więc jedynym organem uprawnionym do wydawania aktów prawnych o mocy ustawy. Przedmiotowa zmiana związana będzie z rezygnacją z tradycyjnego Monteskiuszowskiego trójpodziału władz, lecz nie doprowadzi do zachwiania równowagi pomiędzy władzą ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.

Na tle zmian proponowanych w art. 10 należy zwrócić uwagę, że o ile propozycja zniesienia Senatu może być uznana za kwestię podnoszoną wcześniej, i to wielokrotnie, to propozycja zmian dotyczących Prezydenta RP jest całkowicie nowa i nie była dotychczas wyrażana zarówno w projektach, jak i propozycjach konstytucyjnych. Zasadniczą nowością jest również zadeklarowanie odejścia od zasady podziału władz.

Zmiana w art. 18 polega na dodaniu wyrazu „szczególną”, co prowadzi do tego, że małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod szczególną ochroną i opieką.

Zmiany w rozdziale II mają dwojaki charakter. Pierwsze z nich są konsekwencją zniesienia Senatu. W związku z tym z art. 61 ust. 4 usunięte zostało odniesienie do regulaminu Senatu. Podobnie w art. 62 ust. 1 usunięte zostało określenie, zgodnie z którym obywatel polski ma prawo wybierania senatorów.

Dalsze zmiany polegają na uchyleniu art. 72 i modyfikacji treści art. 71, w którym pozostawiono ust. 1 i 2 oraz dodano ust. 3–7 w brzmieniu następującym:

Dziecko ma prawo do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją [ust. 3]. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych [ust. 4]. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka [ust. 5]. Rodzice mają niewzruszalne prawo do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Pozbawienie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej może nastąpić na podstawie orzeczenia sądu, wyłącznie w sytuacji, kiedy jest to konieczne ze względu na dobro dziecka [ust. 6]. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Rodziny [ust. 7].

Dodane regulacje w bardzo znacznym zakresie powtarzają przepisy z uchyleno art. 72. Dodany ust. 4 i 5 to odpowiednio art. 72 ust. 2 i 3; ust. 1 nawiązuje do art. 71 ust. 1. Nowością jest ust. 6. Jest to jednak nowość tylko w znaczeniu formalnym. Merytorycznie jest to bowiem w znacznym zakresie powtórzenie

art. 48 ust. 1 i 2. Istota zmiany w ust. 7 to wprowadzenie Rzecznika Praw Rodziny zamiast Rzecznika Praw Dziecka.⁷

Propozycje zmian w systemie źródeł prawa

W rozdziale III zaproponowane zostały zmiany, które można podzielić na kilka kategorii. Najważniejsza, pierwsza z nich, to rozszerzenie źródeł prawa powszechnie obowiązującego o wydawane przez Prezydenta RP rozporządzenia z mocą ustawy (art. 87 ust. 1).⁸ Konsekwencją tej propozycji jest wprowadzenie tego nowego aktu w art. 88 ust. 1 i 3 oraz art. 89 ust. 1 pkt 5.⁹

Kolejna grupa zmian dotyczy trybu ratyfikacji umów międzynarodowych. Jeżeli chodzi o ratyfikację umowy międzynarodowej, na podstawie której może nastąpić przekazanie kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach (art. 90 ust. 1), to należy wspomnieć o dwóch zmianach. Pierwsza wynika ze zniesienia Senatu i oznacza, że ustawę wyrażającą zgodę na ratyfikację uchwała tylko Sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 90 ust. 2).

Zdecydowanie większe znacznie ma druga zmiana będąca jednocześnie nowością wśród dotychczasowych propozycji nowelizacji obowiązującej ustawy zasadniczej. Zaproponowano bowiem, aby wypowiedzenia umowy międzynarodowej dotyczącej przekazania kompetencji dokonywał Prezydent RP za zgodą Sejmu wyrażoną w ustawie uchwalonej bezwzględną większością głosów lub za zgodą wyrażoną w referendum ogólnokrajowym zgodnie z art. 125.

Kolejna zmiana to nadanie Trybunałowi Konstytucyjnemu kompetencji do orzekania w sprawie zgodności z Konstytucją prawa stanowionego przez organizację międzynarodową (art. 91 ust. 3).

Następna zmiana dotyczy modyfikacji trybu tzw. małej ratyfikacji (art. 89 ust. 2). W związku z przewidywanym zniesieniem instytucji Prezesa Rady Ministrów zaproponowano następujące brzmienie: umowy międzynarodowe, których ratyfikacja nie wymaga zgody wyrażonej w ustawie, Prezydent RP ratyfikuje po uprzednim zawiadomieniu Sejmu.

⁷ W uzasadnieniu stwierdzono: „Nowy model Konstytucji proponowany przez Solidarną Polskę uwypukla istotną funkcję rodziny, a także wprowadza prawo rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Rzecznik Praw Rodziny przejmuje jednocześnie dotychczasowe kompetencje Rzecznika Praw Dziecka, która to funkcja ulega likwidacji”.

⁸ Należy dodać, iż bez zmian utrzymana została instytucja wydawanego przez Prezydenta RP rozporządzenia z mocą uregulowanego w art. 234 Konstytucji RP. Oznacza to zatem, iż głowa państwa miałaby formalnie dysponować dwoma rodzajami rozporządzeń z mocą ustawy. Nasuwa się zatem uwaga, czy nie byłoby wskazane zastosowanie zróżnicowanych nazw dla każdego z tych rozporządzeń.

⁹ Materialna regulacja nowego źródła prawa powszechnie obowiązującego znalazła się w przepisach ujętych w rozdziale VI.

Ostatnia zmiana dotyczy źródeł prawa wewnętrznie obowiązującego i polega na zniesieniu instytucji zarządzenia Prezesa Rady Ministrów oraz dodaniu w art. 93 zarządzenia¹⁰ Prezydenta RP.¹¹

Propozycje zmian dotyczące parlamentu

Jak już była mowa, zdecydowanie najważniejszą zmianą dotyczącą parlamentu jest zniesienie Senatu¹² i powrót do jednoizbowego Sejmu.¹³ Ponadto zaproponowano dalsze zmiany w przepisach regulujących jednoizbowy Sejm. Przewidują one m.in. zmniejszenie liczby mandatów poselskich do 230 oraz usuwają z ustawy zasadniczej proporcjonalność¹⁴ jako zasadę prawa wyborczego (art. 96)¹⁵, jednocześnie dodając, iż wybory są „wolne”.

Zmiany dotyczą także niepołączalności. Zaproponowane nowe brzmienie art. 103 ust. 1 stanowi, że mandatu posła nie można łączyć z funkcją Prezydenta RP, członka Rady Ministrów, sekretarza lub podsekretarza stanu, Prezesa NBP, Prezesa NIK, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Rodziny i ich zastępców, członka Rady Polityki Pieniężnej, członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, ambasadora oraz z zatrudnieniem w Kancelarii Sejmu, Kancelarii Prezydenta RP lub w administracji rządowej. Oznacza to zakaz łączenia mandatu posła z funkcją członka Rady Ministrów oraz z funkcją sekretarza stanu. W stosunku do obowiązujących regulacji jest to więc rozszerzenie niepołączalności. W związku z tym trudno wskazać racje stojące za drugą zmianą w art. 103, polegającą na uchyleniu ust. 2. Dekonstytucjonalizacja zakazu sprawowania mandatu przez osoby zajmujące stanowiska wymienione w art. 103 ust. 2 literalnie oznaczać będzie otwarcie drogi do objęcia mandatu poselskiego. Być może jednak celem tej dekonstytucjonalizacji jest uregulowanie w ustawie

¹⁰ Zarządzenia są ujęte także w art. 142.

¹¹ Wydaje się jednak, iż bardziej właściwe byłoby usytuowanie tej nowej kompetencji w przepisach regulujących działalność Trybunału Konstytucyjnego.

¹² W uzasadnieniu wskazano, iż „Senat podlegać będzie likwidacji ze względu na fakt, że skuteczne sprawowanie władzy ustawodawczej nie wymaga współdziałania aż dwóch izb parlamentu. Władza ustawodawcza może być skutecznie sprawowana jedynie przez okrojony o połowę Sejm, bez nieuzasadnionego tworzenia dodatkowych miejsc w parlamencie oraz dodatkowej izby senackiej”.

¹³ Konsekwencją zniesienia Senatu są w rozdziale IV zmiany w: art. 98 ust. 1–4; art. 99 ust. 2 i 3; art. 100 ust. 1 i 2; art. 101 ust. 1; art. 102 (uchylenie); art. 103 ust. 1; art. 108 (uchylenie); art. 109; art. 114; art. 118 ust. 1; art. 121 (uchylenie); art. 123; art. 124 (uchylenie) oraz art. 125 ust. 2.

¹⁴ W uzasadnieniu stwierdzono, że rezygnacja z wymogu proporcjonalności „otwiera drogę do wprowadzenia ordynacji większościowej, w tym postulowanego przez Solidarną Polskę wyboru połowy posłów w okręgach jednomandatowych”.

¹⁵ Tym samym Solidarna Polska przyłączyła się do stosunkowo licznej grupy partii politycznych, które w ostatnich latach zgłosiły identyczne lub podobne propozycje. W związku tym nasuwa się wręcz pytanie, co przeszkadza w zrealizowaniu zwłaszcza postulatu zmniejszenia liczby mandatów poselskich, skoro w zasadzie wszystkie partie to postulują.

kwestii niepołączalności stanowisk wymienionych w art. 103 ust. 3. Artykuł 103 ust. 3 otrzymał bowiem następujące brzmienie: „Przypadki zakazu łączenia mandatu poselskiego z innymi funkcjami publicznymi oraz zakazu jego sprawowania określa ustawa”.

Kolejna zmiana dotyczy immunitetu poselskiego. Można przyjąć, iż immunitet materialny w zasadzie pozostaje bez zmian, gdyż proponowane brzmienie art. 105 ust. 1 jest następujące:

Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za swoją działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu poselskiego ani w czasie jego trwania, ani po jego wygaśnięciu. Za taką działalność poseł odpowiada wyłącznie przed Sejmem, a w przypadku naruszenia praw osób trzecich, w tym nadużycia wolności słowa, może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej i cywilnej tylko za zgodą Sejmu.

Zasadniczo odmienna sytuacja dotyczy immunitetu formalnego. Można mówić wręcz o jego zniesieniu. Artykuł 105 ust. 2 stanowi bowiem: „Za inną działalność niż określona w ust. 1 poseł ponosi odpowiedzialność karną i cywilną na zasadach ogólnych”.

Zaproponowano uchylene ust. 3 i ust. 4 oraz nadanie ust. 5 następującego brzmienia: „O każdym zatrzymaniu posła niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego”.¹⁶

Zmiana w art. 107 ust. 2 to zastąpienie Trybunału Sędem Odpowiedzialności Państwowej.¹⁷

Kolejna zmiana dotyczy art. 115 – polega na zastąpieniu premiera Prezydentem RP jako organem zobowiązanym do udzielania odpowiedzi na interpelacje i zapytania oraz odpowiedzi w sprawach bieżących.

W art. 118 zaproponowano wzmocnienie instytucji obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej przez dodanie nowego ust. 4, stanowiącego, że „Marszałek Sejmu wprowadza obywatelski projekt ustawy pod obrady Sejmu najpóźniej w terminie sześciu miesięcy od jego złożenia. Sejm nie może odrzucić obywatelskiego projektu ustawy w pierwszym czytaniu”.

Następna zmiana to dodanie nowego art. 121a w następującym brzmieniu:

Uchwalając ustawy, Sejm dba o to, by stanowione prawo było przejrzyste i zrozumiałe dla obywateli, a także nie nakładało na nich nieuzasadnionych obowiązków ani ciężarów.¹⁸

¹⁶ W uzasadnieniu stwierdzono: „Projekt zmiany Konstytucji znosi immunitet posłów w zakresie odpowiedzialności karnej. Taka odpowiedzialność tej grupy osób będzie regulowana powszechnie obowiązującymi zasadami. Jedynym wyjątkiem jest możliwość żądania przez Marszałka Sejmu zwolnienia zatrzymanego posła, co jednak w żaden sposób nie wstrzymuje biegu postępowania karnego. Jeżeli jednak wobec posła niezawisły sąd zastosował tymczasowe aresztowanie, taki parlamentarzysta nie może zostać zwolniony”.

¹⁷ O tym formalnie nowym organie będzie mowa w dalszej części rozważań.

¹⁸ Intencja niewątpliwie trafna, ale wartość normatywna i skuteczność tej nowej regulacji musi być oceniona jako znikoma.

Ostania zmiana zaproponowana w rozdziale dotyczącym Sejmu to nowelizacja regulującego referendum art. 125. Można przyjąć, iż zaproponowano dwie nowości. Pierwsza z nich to odejście od wymogu frekwencji wynoszącej więcej niż połowa uprawnionych do głosowania jako warunku wiążącego charakteru referendum (ust. 3). Nowy wymóg to udział „30% uprawnionych”.¹⁹ Druga nowość to regulacja, zgodnie z którą „Sejm zarządza referendum na wniosek złożony przez [co najmniej] 300 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu” (ust. 3a).

Propozycje zmian dotyczące Prezydenta RP

Zmiana zasadnicza, czy wręcz fundamentalna, znajduje wyraz w dodanym w art. 126 nowym ust. 4 stanowiącym, iż „Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej stoi na czele Rady Ministrów i kieruje jej pracami”, co oznacza zniesienie instytucji Prezesa Rady Ministrów. Ogólny charakter ustrojowy głowy państwa ujęty w art. 126 ust. 1 został rozszerzony o postanowienie, zgodnie z którym Prezydent RP „gwarantuje właściwe funkcjonowanie władz publicznych”.

Co zrozumiałe, utrzymany został wybór głowy państwa w wyborach powszechnych. Jedyne zmiany w art. 127 to dodanie, iż wybory są także „wolne”, oraz podniesienie do co najmniej 300 000 liczby podpisów koniecznych do zgłoszenia kandydata.²⁰ Po wyborze Prezydent RP będzie składał przysięgę przed Sejmem (art. 130).

Jeżeli chodzi o przypadki związane z tymczasowym wykonywaniem obowiązków głowy państwa (art. 131), to zmiany polegają za zastąpieniu Trybunału Stanu Sądem Odpowiedzialności Państwowej (ust. 2 pkt 5) oraz przyjęciu regulacji, zgodnie z którą jeżeli Marszałek Sejmu nie może wykonywać obowiązków Prezydenta RP, to obowiązki te przejmuje najstarszy wiekiem wicemarszałek Sejmu (ust. 3). Ponadto dodano, iż osoba zastępująca Prezydenta RP nie może również wydawać rozporządzeń z mocą ustawy (ust. 4).

Rozszerzony został art. 132, uzyskując treść, zgodnie z którą Prezydent RP nie może piastować żadnego innego urzędu ani pełnić żadnej funkcji publicznej, z wyjątkiem tych które są związane ze sprawowanym urzędem „i przewodniczeniem Radzie Ministrów”.

Zgodnie z nowym art. 132a Prezydent RP powołuje i odwołuje członków Rady Ministrów, wyznaczając z ich grona jednego wiceprezydenta²¹ (ust. 1). Pre-

¹⁹ Powinno być raczej: „co najmniej 30% uprawnionych”.

²⁰ Warto dodać, iż zmiana taka znalazła się również w projekcie grupy posłów PO wniesionym na początku 2010 r.

²¹ We wcześniejszych projektach i propozycjach instytucja wiceprezydenta występowała tylko w propozycji LPR.

zydent RP wytycza strategiczne kierunki polityki wewnętrznej i zagranicznej²² oraz czuwa nad ich realizacją przez organy władzy publicznej (ust. 2).

Znacznie rozbudowany został art. 133, zawierający dotychczasowe kompetencje Prezydenta RP w stosunkach międzynarodowych. Proponowane brzmienie stanowi, iż Prezydent RP reprezentuje kraj w „stosunkach zewnętrznych oraz prowadzi politykę zagraniczną przy pomocy właściwego ministra”, a także „desygnuje, mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych państwach i przy organizacjach międzynarodowych” (ust. 1). Ponadto uchylony został ust. 3 i dodany ust. 4, będący w większości powtórzeniem art. 148 odnoszącego się do kompetencji premiera. Zmiany polegają jedynie na skreśleniu pkt 2 dotyczącego wydawania rozporządzeń oraz dodaniu pkt 7 przyznającego Prezydentowi RP prawo zarządzania wyborów do organów samorządu terytorialnego.

Zmiany wzmocniające Prezydenta RP widoczne są także w art. 134. Polegają na zastąpieniu w ust. 2 formuły stanowiącej o sprawowaniu zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi „za pośrednictwem” Ministra Obrony Narodowej określeniem mówiącym o sprawowaniu zwierzchnictwa „przy pomocy” tego ministra. W związku ze zniesieniem funkcji premiera Prezydent RP uzyskał samodzielne prawo mianowania i odwoływania Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych bez wniosku szefa rządu (ust. 4). Dotyczy to również prawa głowy państwa do zarządzania powszechnej lub częściowej mobilizacji i użycia Sił Zbrojnych do obrony Polski (art. 136). Zaproponowano także uchylenie art. 135 dotyczącego Rady Bezpieczeństwa Narodowego.

W art. 137 dodano drugie zdanie, stwierdzające, że inne sposoby nabycia obywatelstwa polskiego określa ustawa.²³ W art. 139 Trybunał Stanu został zastąpiony Sądem Odpowiedzialności Państwowej, a w art. 140 pozostało tylko orędzie do Sejmu. Przez uchylenie art. 141 zniesiono Radę Gabinetową.

Bardziej znaczące zmiany zaproponowano w art. 142. W regulacji tej znalazły się przede wszystkim przepisy dotyczące wydawanych przez Prezydenta RP rozporządzeń z mocą ustawy. Zaproponowano, aby rozporządzenia te nie mogły dotyczyć: 1) zmiany Konstytucji RP²⁴, 2) ratyfikowania lub wypowiedzenia umowy międzynarodowej²⁵, 3) ustawy budżetowej lub jej zmiany. Zgodnie z dalszymi postanowieniami Prezydent RP w terminie 30 dni od podpisania rozporządzenia

²² W propozycji PiS (zarówno z 2005 r., jak i 2010 r.) występują „strategiczne kierunki polityki państwa”.

²³ Tym samym doszło jednak do nieuzasadnionego niemal dokładnego powtórzenia przepisu art. 34 ust. 1 zdanie drugie.

²⁴ Wydaje się jednak, że wykluczenie rozporządzenia z mocą ustawy jako aktu wprowadzającego zmiany w ustawie zasadniczej wynika z art. 235 stanowiącego literalnie, że zmiana Konstytucji następuje w drodze ustawy uchwalonej przez Sejm.

²⁵ Jak się wydaje, chodzi raczej o uprzednie ustawowe upoważnienie do ratyfikacji.

przesyła je Sejmowi, który w ciągu 2 miesięcy od przekazania może je odrzucić większością głosów ustawowej liczby posłów. Jeżeli Sejm nie odrzuci rozporządzenia, jest ono ogłaszane w Dzienniku Ustaw i wchodzi w życie w terminie w nim określonym.

Kolejnym oczywistym następstwem zniesienia instytucji szefa rządu jest propozycja zniesienia art. 144 dotyczącego kontrasygnaty.

Nie zaproponowano istotniejszych modyfikacji, jeżeli chodzi o uregulowanie odpowiedzialności konstytucyjnej głowy państwa (art. 145). Zmiany polegają na dodaniu, iż przesłanką może być także naruszenie rozporządzenia z mocą ustawy, oraz zastąpieniu Zgromadzenia Narodowego przez Sejm, a także Trybunału Stanu przez Sąd Odpowiedzialności Państwowej.

Propozycje zmian dotyczące Rady Ministrów, administracji rządowej i samorządu terytorialnego

Bez zmian pozostał kluczowy dla określenia pozycji ustrojowej i kompetencji rządu art. 146.²⁶ Jeżeli chodzi o skład rządu, to zgodnie ze zmodyfikowanym art. 147 Rada Ministrów składa się z Prezydenta RP i ministrów, a ponadto w jej skład powołany zostaje jeden wiceprezydent, który może pełnić także funkcję ministra. Utrzymana została możliwość zasiadania w rządzie przewodniczących określonych w ustawach komitetów. Co do zasady utrzymany został podział na dwie kategorie ministrów: kierujących określonymi działami administracji rządowej i ministrów wypełniających zadania wyznaczone przez Prezydenta RP (art. 149).

W art. 150 dodano ust. 2, stanowiący, iż członek Rady Ministrów nie może sprawować mandatu posła, co jednak oznacza zbędne powtórzenie art. 103 ust. 1. Zgodnie ze zmodyfikowanym art. 153 ust. 2 zwierzchnikiem korpusu służby cywilnej jest Prezydent RP.

Jeżeli chodzi o tryb tworzenia rządu, to zgodnie z dodanym art. 154a Prezydent RP powołuje i odwołuje wiceprezydenta oraz ministrów.²⁷ Powołanie to powinno nastąpić w terminie 14 dni od dnia złożenia przez Prezydenta RP ślubowania przed Sejmem, odwołania lub przyjęcia dymisji wiceprezydenta lub ministra. Po powołaniu Prezydent RP odbiera przysięgę od pozostałych członków Rady Ministrów. Następnie Prezydent RP w terminie 14 dni od dnia powołania pozostałych członków Rady Ministrów przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów.

²⁶ Nasuwa się jednak wątpliwość dotycząca relacji między utrzymanym art. 146 ust. 1, stanowiącym o tym, iż Rada Ministrów „prowadzi politykę [...] zagraniczną”, a wprowadzonym nowym brzmieniem art. 133 ust. 1, stanowiącym, iż Prezydent RP „prowadzi politykę zagraniczną”.

²⁷ Powinno być raczej: „członków Rady Ministrów”. Zgodnie bowiem z zachowanym art. 147 ust. 4 w skład rządu mogą być ponadto powoływani przewodniczący określonych w ustawach komitetów.

Można przyjąć, iż co do zasady utrzymana została instytucja odpowiedzialności konstytucyjnej członków rządu. Zgodnie bowiem z art. 156 członkowie Rady Ministrów – poza Prezydentem RP – ponoszą odpowiedzialność przed Sądem Odpowiedzialności Państwowej za naruszenie Konstytucji, ustaw lub rozporządzeń z mocą ustawy, a także za przestępstwa popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem. Uchwałę o pociągnięciu innego niż Prezydent RP członka Rady Ministrów do odpowiedzialności przed Sądem Odpowiedzialności Państwowej Sejm podejmuje na wniosek Prezydenta RP lub co najmniej 100 posłów większością 3/5 ustawowej liczby posłów.

Zaproponowano natomiast uchylenie regulującego odpowiedzialność polityczną przed Sejmem art. 157 oraz art. 158 zawierającego procedurę tzw. konstruktywnego wotum nieufności, a także art. 160 przewidującego możliwość zwrócenia się przez premiera do Sejmu o wyrażenie wotum zaufania rządzącej Radzie Ministrów.

Utrzymana została również instytucja wotum nieufności dla członka rządu. Zgodnie z art. 159 Sejm może wyrazić wobec ministra wotum nieufności. Wniosek o wyrażenie wotum nieufności może być zgłoszony przez co najmniej 100 posłów. Prezydent RP odwołuje ministra, któremu Sejm wyraził wotum nieufności większością 3/5 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Ponadto dodano przepisy, w myśl których wniosek dotyczący wotum nieufności może być poddany pod głosowanie nie wcześniej niż po upływie 7 dni od dnia jego zgłoszenia. Powtórny wniosek może być zgłoszony nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy od dnia zgłoszenia poprzedniego wniosku. Powtórny wniosek może być zgłoszony przed upływem 3 miesięcy, jeżeli wystąpi z nim co najmniej 115 posłów.

Artykuł 161 otrzymał brzmienie, zgodnie z którym Prezydent RP dokonuje zmian w składzie Rady Ministrów.

Regulujący przypadki zakończenia misji rządu art. 162 stanowi, iż Prezydent RP składa Sejmowi dymisję Rady Ministrów na pierwszym posiedzeniu Sejmu po wyborze nowego Prezydenta RP. Ponadto Prezydent RP składa dymisję Rady Ministrów również w razie rezygnacji ze stanowiska. Rada Ministrów sprawuje obowiązki do czasu powołania nowej Rady Ministrów.

Jedynie zmiany w rozdziale VII dotyczącym samorządu terytorialnego to zastąpienie premiera przez Prezydenta RP w sprawowaniu nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego oraz możliwość złożenia w Sejmie wniosku o rozwiązanie organu stanowiącego samorząd terytorialnego, jeżeli organ ten rażąco narusza konstytucję lub ustawę.

Propozycje zmian dotyczące sądów i trybunałów

Jeżeli chodzi o regulacje dotyczące sądów, to w zasadzie można mówić tylko o jednej znaczącej zmianie, polegającej na zniesieniu immunitetu sędziowskiego. Zaproponowano bowiem brzmienie art. 181 zgodnie z którym:

Za nadużycie wolności słowa w ramach czynności wchodzących w zakres sprawowania władzy sądowniczej sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani cywilnej. Za takie nadużycie ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną [ust. 1]. O każdym zatrzymaniu sędziego niezwłocznie powiadamia się prezesa sądu określonego w ustawie, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego [ust. 2]. Szczegółowe zasady pociągania sędziów do odpowiedzialności karnej i cywilnej oraz tryb postępowania określa ustawa [ust. 3].

Ponadto zaproponowano, aby w skład Krajowej Rady Sądownictwa wchodziło sześciu posłów, a nie jak obecnie czterech posłów i dwóch senatorów (art. 187).

Więcej zmian dotyczy Trybunału Konstytucyjnego. Zakres kognicji (art. 188) został rozszerzony o badanie zgodności z Konstytucją rozporządzeń z mocą ustawy oraz prawa stanowionego przez organizację międzynarodową i stosowanego bezpośrednio na terytorium Polski.²⁸

Znacząca, a może nawet zasadnicza, zmiana została zaproponowana w art. 190 ust. 1, który uzyskał następujące brzmienie:

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, chyba, że w terminie 3 miesięcy od dnia wydania orzeczenia Sejm odrzuci orzeczenie większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Odejście od ostateczności orzeczeń i wprowadzenia możliwości jego odrzucenia przez Sejm to w sensie historycznym powrót do rozwiązania wprowadzonego z przyczyn politycznych w 1982 r. i zniesionego co do zasady przez obowiązującą Konstytucję RP.²⁹

Z art. 191 ust. 1 pkt 1, zawierającego podmioty legitymowane do wnoszenia wniosków do Trybunału Konstytucyjnego, usunięty został premier oraz grupa 30 senatorów, a dodany Rzecznik Praw Rodziny. Ponadto spośród podmiotów właściwych do wniesienia do Trybunału Konstytucyjnego sporu kompetencyjnego usunięty został premier.

Kolejna znacząca zmiana to zniesienie immunitetu sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Analogicznie jak w art. 182 w odniesieniu do sędziów orzekających w sądach, tak w zmienionym art. 196 zaproponowano regulację, zgodnie

²⁸ Jak już była mowa, kwestia ta jest ujęta również w rozszerzonym art. 91 ust. 3.

²⁹ W uzasadnieniu stwierdzono, iż: „[...] możliwość odrzucenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego przez Sejm większością wymaganą do zmiany Konstytucji [...] zapewni właściwą równowagę pomiędzy Sejmem a Trybunałem Konstytucyjnym, zwanym często ustawodawcą negatywnym”.

z którą „za nadużycie wolności słowa w ramach czynności wchodzących w zakres sprawowania władzy sędziowskiej sędzia Trybunału Konstytucyjnego nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani cywilnej. Za takie nadużycie ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną [ust. 1]. O każdym zatrzymaniu sędziego niezwłocznie powiadamia się Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego [ust. 2]. Szczegółowe zasady pociągania sędziów do odpowiedzialności karnej i cywilnej oraz tryb postępowania określa ustawa [ust. 3]”.

O znaczącej nowości należy mówić w odniesieniu do Trybunału Stanu. Z literalnego punktu widzenia instytucja ta zostaje zniesiona (uchylenie art. 198–201). W jej miejsce zaproponowano Sąd Odpowiedzialności Państwowej (SOP), który jednak w znacznym zakresie jest kontynuatorem Trybunału Stanu. Dotyczy to w szczególności kwestii tak istotnych jak charakter i zakres odpowiedzialności egzekwowanej przez nowy organ. Zgodnie bowiem z zaproponowanym brzmieniem (art. 201a) za naruszenie Konstytucji lub ustawy³⁰, w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania, odpowiedzialność konstytucyjną przed SOP ponoszą: Prezydent RP oraz członkowie Rady Ministrów, Prezes NBP, Prezes NIK, członkowie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, osoby, którym Prezydent RP powierzył kierowanie ministerstwem, oraz Naczelnym Dowódcą Sił Zbrojnych (ust. 1). Odpowiedzialność konstytucyjną przed SOP ponoszą również posłowie w zakresie określonym w art. 107 (ust. 2). Rodzaje kar orzekanych przez SOP określa ustawa (ust. 3).

Jeżeli chodzi o skład (art. 201b), to przedłożona propozycja stanowi, iż SOP składa się z przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego i 15 sędziów. Przewodniczącym jest Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego. Zastępcą przewodniczącego jest Prezes Izby Karnej SN. Istotną nowością to propozycja, zgodnie z którą sędziami są sędziowie Izby Karnej SN. Członkowie SOP w sprawowaniu funkcji sędziego SOP są niezawisli i podlegają tylko konstytucji oraz ustawom.

Kolejną istotną nowością to propozycja, zgodnie z którą oskarżycielem przed SOP jest Prokurator Generalny (art. 201c). Zgodnie z art. 201d organizację SOP oraz tryb postępowania przed tym organem określa ustawa.

Propozycje zmian dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa

Jeżeli chodzi o Najwyższą Izbę Kontroli, to formalnie należy mówić o dwóch zmianach. Pierwsza z nich to konsekwencja zniesienia Senatu, oznaczająca przyznanie Sejmowi samodzielnej kompetencji do powoływania Prezesa NIK (art. 205 ust. 1). Zmiana druga to zniesienie immunitetu Prezesa NIK i przyjęcie regulacji (art. 206) analogicznej jak w odniesieniu do sędziów.

³⁰ Jak się wydaje, nastąpiło nieuzasadnione pominięcie rozporządzeń z mocą ustawy.

W regulacjach dotyczących Rzecznika Praw Obywatelskich zaproponowano zmiany symetryczne jak w odniesieniu do Prezesa NIK (powoływanie – art. 209 ust. 1 i zniesienie immunitetu – art. 211), a ponadto zniesiony został obowiązek przedkładania Senatowi corocznej informacji (art. 212).

Jednak zmiana dotyczy jednak Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji i jest konsekwencją zniesienia Senatu, oznaczającą, że członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji powoływać będą Prezydent RP i Sejm (art. 214 ust. 1).³¹

A zatem można przyjąć, iż zaproponowane zmiany, dotyczące organów uregulowanych w rozdziale IX obowiązującej ustawy zasadniczej, są stosunkowo nieznaczące. Nie wyczerpuje to jednak zmian zaproponowanych w tym rozdziale. Ponadto bowiem przedłożona została propozycja rozszerzenia dotychczasowej treści rozdziału dotyczącego organów kontroli państwowej i ochrony prawa. Propozycja ta może być określona jako bardzo znacząca, gdyż polega na daleko idącym rozszerzeniu zakresu konstytucjonalizacji prokuratury.³² Zgodnie z przedłożoną propozycją³³ rozdział IX zostałby poszerzony o nowy (czwarty) podrozdział, noszący tytuł: Prokurator Generalny.

Zaproponowano regulację, według której (art. 215a) Prokurator Generalny stoi na straży praworządności i czuwa nad ściganiem przestępstw (ust. 1). Prokurator Generalny jest naczelnym organem prokuratury (ust. 2). Dodano także, iż organizację prokuratury określa ustawa (art. 215a).

Zdecydowanie najdalej idącym nowym rozwiązaniem (art. 215b) jest propozycja polegająca na wybieraniu Prokuratora Generalnego przez Naród w wyborach wolnych, powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym. Prokurator Generalny byłby wybierany na pięcioletnią kadencję i mógłby być ponownie wybrany tylko raz.

Na Prokuratora Generalnego mógłby być wybrany obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat, korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu oraz pełnił funkcję prokuratora przez okres co najmniej 5 lat lub zajmował stanowisko kierownicze w prokuraturze. Prawo zgłoszenia kandydata miałaby grupa co najmniej 50 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu. Na

³¹ Warto zwrócić uwagę, że zarówno propozycje PiS, LPR, Samoobrony, jak i projekt zmian w Konstytucji wniesiony w 2010 r. przez grupę posłów PO (druk 2989) przewidywały zniesienie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

³² Warto przypomnieć, że formalnie chodzi o rozszerzenie zakresu konstytucjonalizacji, a nie konstytucjonalizację, gdyż Prokurator Generalny jest ujęty w (art. 191 ust. 1 pkt 1) obowiązującej Konstytucji RP. Ujęcie to ogranicza się jednak tylko do wymienienia tego organu wśród podmiotów uprawnionych do składania wniosków do Trybunału Konstytucyjnego. Prokurator jest także wymieniony w art. 103 ust. 2 w związku z kwestią niepołączalności z mandatem parlamentarnym.

³³ Należy dodać, że jest kolejna propozycja dotycząca rozszerzenia zakresu konstytucjonalizacji prokuratury. Szerzej por.: R. Chruściak, *Propozycje konstytucjonalizacji prokuratury*, [w:] *Efektywność europejskiego systemu ochrony praw człowieka*, red. J. Jaskiernia, Toruń 2012, s. 646 i n.

Prokuratora Generalnego wybrany byłby kandydat, który otrzymał więcej ważnie oddanych głosów.³⁴

Przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków Prokurator Generalny składałby ślubowanie przed Prezydentem RP.³⁵

Zgodnie z propozycją kadencja Prokuratora Generalnego trwałaby pięć lat, licząc od dnia złożenia ślubowania. Po upływie kadencji Prokurator Generalny pełniłby obowiązki do czasu objęcia stanowiska przez nowo powołanego Prokuratora Generalnego. Ponadto dodano, że zasady i tryb zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyboru Prokuratora Generalnego określi ustawa.

Propozycje zmian w pozostałych przepisach Konstytucji RP

Uznać należy, iż w pozostałych rozdziałach Konstytucji RP (Finanse publiczne, Stany nadzwyczajne, Zmiana Konstytucji) zaproponowane zmiany nie przewidywały w zasadzie modyfikacji innych niż wynikające ze zniesienia Senatu (art. 223; art. 227 ust. 5; art. 228 ust. 6 i 7; art. 235 ust. 1, 2, 4 i 6). Można przyjąć, że najbardziej znaczącym skutkiem zaproponowanych zmian jest regulacja, zgodnie z którą zmiana Konstytucji RP następuje w drodze ustawy uchwalonej przez Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Dwie dalsze zmiany można określić jako związane ze zniesieniem urzędu Prezesa Rady Ministrów. Nie przewidują one jednak literalnego usunięcia postanowienia o premierze z określonego przepisu ustawy zasadniczej. Usunięcie dotyczy Rady Ministrów (art. 229 i art. 230 ust. 1). Oznacza to, iż Prezydent RP może samodzielnie, a więc bez wniosku rządu, wprowadzić zarówno stan wojenny, jak i stan wyjątkowy. Uznano zatem, że nie ma uzasadnienia dla procedury polegającej na tym, że kierowany przez głowę państwa rząd przyjmuje wniosek o wprowadzeniu stanu wojennego (wyjątkowego) skierowany do Prezydenta RP.

ZAKOŃCZENIE

Propozycja przedstawiona przez Solidarną Polskę i określona jako nowa konstytucja nie może być uznana za całościową propozycję nowej ustawy zasadniczej. Przesądza o tym bardzo duży zakres rozwiązań będących kopią obowiązującej Konstytucji RP. Szczególnie znaczące jest przede wszystkim powielenie systematyki ustawy zasadniczej z 1997 r. Ponadto bez znaczących zmian przejęto więk-

³⁴ Byłyby to więc wybory większościowe, ale z jedną turą.

³⁵ Byłoby to ślubowanie następującej treści: „Obejmując stanowisko Prokuratora Generalnego, uroczyście ślubuję stać na straży Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i prawa, strzec praworządności, a powierzone mi obowiązki wypełniać sumiennie”. Ślubowanie mogłoby być złożone z daniem zwrotu: „Tak mi dopomóż Bóg”.

szość rozdziałów wraz z powtórzeniem brzmienia większości artykułów. A zatem propozycje Solidarnej Polski nie mają charakteru oryginalnego, co widoczne jest przede wszystkim w przejęciu zasadniczej konstrukcji ustawy zasadniczej.

Inaczej natomiast trzeba ocenić zakres zaproponowanych zmian, który można określić jako znaczny. Za najbardziej istotną należy uznać modyfikację struktury egzekutywy, znajdującą wyraz w zniesieniu urzędu premiera i postawieniu Prezydenta RP na czele Rady Ministrów. Znacząca zmiana to również zniesienie Senatu i powrót do jednoizbowego Sejmu. Widoczna i także wysoce oryginalna jest niewątpliwie propozycja wybierania Prokuratora Generalnego w wyborach powszechnych. Ponadto można dodać utworzenie Sądu Odpowiedzialności Państwowej w miejsce Trybunału Stanu, powrót do nieostateczności orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz wprowadzenie obowiązku zarządzenia referendum na podstawie wniosku grupy obywateli. W przedstawionych propozycjach widać rozwiązania powielane, nowe i ciekawe, ale także kontrowersyjne.

SUMMARY

The proposal presented by the United Poland party (Solidarna Polska) and defined as a new constitution cannot be considered as a complete proposal of the new fundamental law. A significant number of solutions, which are a copy of the RP Constitution is decisive in this regard.

Special attention should be paid to the replication of the scheme of chapters of the fundamental law of 1997. Besides, a majority of chapters was adopted without meaningful changes and the content of most articles was simply repeated. The proposal is not original, based mostly on the existing construction of the fundamental law.

Nevertheless the proposed changes could be defined as significant. The most important is a modification of the executive power, expressed in the abolishment of the office of the Prime Minister and placement of the RP President as the head of the Council of Prime Ministers. A meaningful change refers to the abolishment of the Senate and return to one chamber – the Sejm. A visible and highly original is the proposal of electing the Prosecutor General in general elections. Additionally the following can be considered as original: the establishment of the Court of State Responsibility instead of the State Tribunal, the return to the verdicts of the Constitutional Tribunal which are not final, and making a referendum upon the motion of a group of citizens. These proposals include solutions both replicated but also new and interesting and in some cases also controversial.